

VERSLAG van het 20ste WERKKAMP van Brabants Heem
te Zundert. (Vervolg)

We waren dan op weg naar Essen, gelegen in België, + een kilometer over de grens aan de spoorlijn Roosendaal-Antwerpen. Na een oponthoud van ruim een kwartier, om even rond het landhuisje te kijken, waar de schrijfster mevr. Henriëtte Roland Holst-van der Schalk heeft gewoond en de daarbij liggende karakteristieke boerderij van begin 19de eeuw, zijn we weer opgestapt. De oude Roosendaalse baan, die we al 'n paar kilometer hadden gevolgd, gingen we nog ruim een kilometer langs. Dan op enkele honderden meters van de rijksgrens ineens met een haakse bocht rechts af om een grote bocht te maken van 5 à 6 km. Dit bracht ons over een verharde weg in Schijf, een rustiek dorpje zoals er inde gids stond, een kerkdorp van de gemeente Rucphen. Hier moesten de fietsers maar aan een vriendelijke Schijvenaars naar de Lange Schouw vragen. Verder er op letten, dat men na het passeren van een steenfabriek een grenspaal zou zien staan. De auto's zouden daar over kasseien hobbelen, de fietsers een pad zoeken naast die kasseien. Van een grensovergangdouane merkten we niets. Na nog enkele kilometers rijden en het dorp Hofendonk gepasseerd zijnde was men eindelijk in Essen. Niet allen hadden de door de gids beschreven weg kunnen vinden, maar ze waren evenwel op tijd aangekomen. In het gemeentehuis werden we opgewacht door de hr. Alphons Tiereliren, museum-conservator van Essen, die ons in de raadzaal liet plaatsnemen. Hij verwelkomde ons en vertelde op zijn humoristische wijze iets over Essen, o. a. over het merkwaardig gemeentewapen. Toen klommen we naar de bovenverdieping om de grote verzameling van het heemkundig museum te bekijken onder toelichting van de hr. Tiereliren. Hier was een boerderij-interieur te zien, bevattende een woonkamer, een moos of schotelhuis (bij ons geut genaamd), een pronkkamer, verder een kapel met koor, een gildekamer, een folkloresaal, een ruimte voor ambachten en neringen, een gevangenis en een heemkundige boekerij. Voor al deze spullen was de beschikbare ruimte te

klein. Ondertussen was het tijd geworden om uit te rusten en de dorst te lessen. Hiervoor ging men naar het nabij het gemeentehuis aan de markt gelegen koffiehuis. "De Drie Linden". Nadat men opgemonterd was, bracht onze leider ons naar zijn karmuseum, een paar kilometer buiten de kom van Essen in de bossen van Kraamdonk. In de door hem zelf gebouwde schuren en loodsen is een grote verzameling karren en rijtuigen in allerlei soorten, hondenkarren en dergelijke bijeengebracht. Doorspekt met Vlaamse humor vertelde hij ons, hoe hij dit alles had verzameld. Na het afscheid heeft hij ons nog een eind weggebracht tot aan de grote weg naar Antwerpen. Deze weg moesten we ruim een kilometer volgen om dan links af te slaan naar Nieuw Moer, ook een kerkdorp van de gemeente Essen. Ongeveer een kilometer na Nieuw Moer passeerden we de grens en waren we weer op Nederlands grondgebied. Vier kilometer verder kwamen we in Achtmaal, een kerkdorp van Zundert. Rechtsaf langs kerk en pastorie en zo verder zigzaggende de weg volgend naar de basis Wernhoutsburg terug. Degenen die de route op de fiets hadden afgelegd waren vermoeid na zo'n tientallen kilometers lange tocht. Na uitgerust en zich wat verfrist te hebben ging men om half acht naar de eetzaal voor het diner. Dat allen een goede eetlust hadden gekregen, bleek tijdens deze warme maaltijd duidelijk, toen sommige schalen te vroeg leeg waren. Tijdens de maaltijd nog bijbrengen was daar blijkbaar niet gebruikelijk. Men kwam daardoor tot de ontdekking, dat men bij het begin van de maaltijd de nodige of gewenste portie van een bepaald gerecht op zijn bord moest nemen, wat weer tot gevolg had dat men aan het achtereind van de tafel te kort kwam. We werden bediend door enkele meisjes van een club, die daar enkele weken logeerden en onder leiding stonden van enkele zusters, die het eten klaar maakten en een vleugel bewonen van het Patersklooster.

Het gezellig samenzijn in de recreatiezaal werd deze avond opgevrolijkt door het optreden van de accordeonband "Unique" uit Rijksbergen, die enkele aardige nummers ten beste gaf. Tussendoor kregen wij de dag-

verslagen van Wim van Rooij en Theo van de Ven. Tegen elf uur werd de avond gesloten. Degenen die het te vroeg vonden om al naar bed te gaan, gingen nog wat gezelligheid zoeken in de café's daar in de buurt aan de grens of in Zundert.

Vrijdag 25 juli werd na het ontbijt om goed 9 uur vertrokken voor de tweede volle dag van het Heemkamp, die helemaal in België werd doorgebracht. Het weer was prachtig in tegenstelling met daags tevoren, toen het koud en druilerig was. De eerste pleisterplaats was Brecht, ongeveer 10 kilometer ver. De route ging over verharde wegen en zonder grote bochten. Bijna halverwege kwamen we door de plaats Loenhout. In Brecht gingen we eerst naar het gemeentehuis waar wij in de mooiste zaal werden ontvangen door de heer Wouters, secretaris van het Museumbestuur. Uiteraard vertelde hij in het kort uit de geschiedenis van die plaats. Om een paar onderwerpen te noemen: de Latijnse School en de geleerden Lessius en Mudnaeus. Tegen het plafond van die ontvangzaal waren portretten geschilderd van bovenvermelde en van vier anderen, de Brechtse humanisten. Ik geloof, dat ge deze mensen kunt vergelijken met onze Macropedius, Georgius van Lanckvelt. De namen van die waren: 1) Gabriël van der Muyden (1500-1560) rechtsgeleerde; 2) Leonard Leys (1554-1623) godgeleerde; 3) Jan van der Noot (1528-95) dichter, o.a. "de Lofzang van Brabant"; 4) Jan de Coster (1470-1526) taalkundige; 5) Jacob Nieuwlands (1611-60) schilder; 6) Jan Frans Thijs (1749-1824) schrijver van heiligenlevens. Bij elk portret was ook het familiewapen geschilderd van de betrokkene; ik merkte direct op, dat het familiewapen van Jan van der Noot er net eender uitzag als dat van zijn naamgenoot Commandeur van der Noot in Gemert; dit wapen is te zien op de binnenplaats van het kasteel, tegen de buitenmuur van de oostelijke vleugel, die gebouwd is in 1907-09. De twee eerstgenoemde van voormelde zes hebben een standbeeld gekregen in Brecht.

Vervolgens werden wij naar een oud patriciërs-huis gebracht, uit de 16de eeuw daterend. Dit huis, vroeger "Het Hof van Plesantie", is deugdelijk gerestaureerd en

ingericht als museum. Daar troffen we een nog grotere verzameling aan van museumschatten, nog groter dus als in Essen. Ik zal me daarom maar niet wagen aan een opsomming van wat daar allemaal te zien is. Op de binnenplaats onder een galerij zijn de oude ambachten ondergebracht, zoals een smidse met hoefstal, radermakerij, kuiperij en nog verschillende andere oude gebruiksvoorwerpen uit de Landbouw, de vlasteelt enz. Toen we een en ander gezien hadden, werden we op wijn getraceerd in de ontvangkamer. Piet Dorenbosch bedankte de heren Wouters en Ooms oprecht hartelijk voor hetgeen we gezien hadden en op zijn voorstel werd ten afscheid ter ere van het Museumbestuur de Brabantse Salamander gezongen.

Van hier wandelden wij naar een merkwaardige terphoeve, rondom in grachten of althans aan de kant waar wij stonden + 100 meter van de in geboomte verscholen gebouwen. Van hetgeen er van verteld werd is me niet veel bijgebleven als dat de oorsprong ver terugging tot de tijd van het ontstaan van het hertogdom Brabant of vroeger. Achter in een hoek van de tuin binnen de grachten was nog een ijskelder aanwezig, zoiets als ongeveer 40 jaren geleden ook nog in Gemert te zien was, halverwege het tegenwoordige Ridderplein en de ophaalbrug over de buitengracht.

Ondertussen was het tijd geworden om de meegebrachte boterhammen op te eten. Dit gebeurde in de Harmoniezaal "De Kroon". Toen we gegeten hadden, werden de heren Kunst en van Hasselt gedecoreerd in de orde van de plastieken boterhambuil. Nadat het interieur van de 15de eeuwse St. Michaëlkerk nog was bekeken, zijn we tegen drie uur vertrokken naar Wuustwezel. Daar aangekomen werd eerst wat uitgerust. Goed half vier werden we in grote groepen om beurt door de heer Verstralen rondgeleid in de kerk van O.L.Vrouw ten Hemelopneming. Dit is een ruime kruiskerk in de 15de en 16de eeuw gebouwd met een monumentale toren. De Heer Verstralen vertelde ons de verschillende bouwfases, leidde ons langs grote schilderijen en mooie altaren; die altaren deden denken aan die van Kalkar in Duitsland. Het kerkhof nog in ge-

bruik en helemaal om de kerk gelegen heeft vele grote grafmonumenten en zag er goed onderhouden uit. Er ligt ook een bekende Flamingant begraven, nl. Aloysius Blommaert, die leefde van 1912-58.

Als laatste bezoek stond op het programma: een bezoek aan het gemeentehuis, het voormalig kasteel Heus. Wegens afwezigheid van de burgemeester werden we ontvangen en rondgeleid door een der wethouders; daarna werd een groepsfoto gemaakt op de trappen van het gemeentehuis. Langs de zeer drukke weg Breda-Antwerpen zijn we naar Wernhoutsburg teruggegaan. Om half acht waren we weer bijeen voor het diner en tegen 9 uur voor het gezellig samenzijn op de laatste avond. De nestor van Brabants Heem, Pastoor Binck, was ook nog gekomen met de burgemeester van Alphen en de koster.

De wisseltrofee "De Oirschotse Mie" werd op deze avond in een quiz gewonnen door de kring Beek en Donk. Hierna volgde een vertoning van dia's van het bekende bloemencorso van Zundert. Tussendoor de traditie geworden dagverslagen.

Zaterdag 26 juli, de laatste dag, begon met een H. Mis voor levende en overleden leden van Brabants Heem, waarbij enkele tientallen deelnemers aanwezig waren; een aantal Heemkampers was namelijk de avond tevoren al vertrokken. Tegen half tien de laatste koffiemaaltijd op Zundert's grondgebied. Een half uur later vertrokken allen in de richting van Breda.

Even over de gemeentegrens op het gebied van Rijsbergen werd in restaurant "Napoleon" de slotbijeenkomst gehouden. Burgemeester Raaymakers van Rijsbergen, dat tot de Heemkundekring "De Drie Heerlijkheden" behoort, heeft ons daar toegesproken. Over en weer werden dankwoorden gesproken, door de hr. Dorenbosch tot de organisatoren van het Heemkamp en door deze tot de deelnemers. Na twee gratis consumpties, aangeboden door de burgemeester en de exploitant van Napoleon, was er gelegenheid voor de lunch, want de traditionele koffietafel was er deze keer bij ingeschoten.

Marinus de Wit.